

jam fuit dispensatum.¹—Si autem dispensatio petatur ad ducendam Bertham consanguineam et nunc mutato consilio ea relicta, nova petitur dispensatio ad ducendam Antoniam consanguineam (ergo in eadem materia), multi et graves DD. tenent, valere posteriorem dispensationem, quin prioris in supplica facta sit mentio; alii (juxta Rosset n. 2542. probabilius) hoc negant, quia est gratia exorbitans et intentionem S. Sedis excedens.—Non requiritur mentio negatæ dispensationis, si ab eodem Superiore aut æqualem potestatem habente negata fuit, excepto tamen recurso ad aliquam Congregationem Romanam post aditam aliam. Nec repulsa Ordinarii memorari debet in recurso ad S. Sedem, nec illa S. Sedis, si ad Ordinarium cum *diversa* causa recurritur; secus si cum eadem,² nisi id occurrat, de quo loquitur Rosset supra n. 41. (Nota). Imo multi DD. cum S. Alph. et Bucceroni (supra l. c.) absque distinctione causæ loquuntur, et Matharan n. 423. ita scribit:

“Repulsa accepta apud S. Sedem si quis nulla ejus mentione facta dispensationem accipit ab Episcopo, ea valet juxta Suarez *de Leg.* l. 6. c. 22; Castropalao tr. 3. d. 6. p. 16. § 4. n. 1; Pontium c. 17. n. 4; Kugler qu. 24; De Justis l. 1. c. 4. n. 220., quia superior *denegando* dispensationem nec aufert nec limitat potestatem dispensativam inferioris, etiamsi hæc delegata fuerit. Adversantur Sanchez d. 14. n. 5. Zitelli p. 70. Ball. Palm. n. 1380.”

NOTA. S. C. de P. F. 10 Nov. 1670 præcepit, ne proponerentur supplicationes alias a S. C. rejectæ, nisi continerent nova motiva vel novas causas validas pro obtinenda gratia (*Coll. Prop.* n. 304). At si nihilominus eadem petitio fieret et gratia concederetur, hæc juxta Bucceroni (*Cas. consc.* I. n. 42.) et alios valida esset.

71.—Demum Parochus et Confessarius non solum in genere scire debet, in quibus impedimentis vi facultatum dispensari possit, sed etiam quibus sub conditionibus et quomodo pro casus necessitate aliquando hæc conditiones mitigari possint neenon quid amplius juxta rerum adjuncta in supplica addendum sit. Unde, priusquam formulæ litterarum supplicum apponantur, de modo facultates applicandi agendum est.

¹ Feije n. 719 (716), Rosset n. 2540.

² Ita Feije l. c.

NOTA. Quoad impedimenta præter Instr. cit. conferantur Auctores, præsertim Feije n. 105 seq., Gasparri n. 244 seq., De Becker etc.; quoad causas iidem. Concinne de hac materia agit Allègre: *Impedimentorum matrimonii synopsis*, ed. 4, Parisiis 1889.

ARTICULUS III.

DE MODO FACULTATES APPLICANDI ET EXEQUENDI.

In dispensationibus etc. concedendis et exequendis, quæ vi indulti dantur, ab indultario (Episcopo) et ab illis, quibus communicatio facta est, eadem regulæ servandæ sunt, quæ servantur in Curia Romana.¹ Unde:

§ 1. DE MODO PROCEDENDI IN CURIA ROMANA.

72.—**Prænotanda. a.** Rescripta conceduntur vel in FORMA GRATIOSA, ubi Papa gratiam per seipsum facit, ita ut indultarius jam ab initio jus ad eam acquirat, etiamsi sæpius cuidam, e. gr. Ordinario gratiæ executio *præceptive* committatur, qui ex hoc *executor necessarius* dicitur, eaque executio fieri debeat aut per exercitium nudi ministerii absque ulla causæ cognitione, ubi *executor merus* dicitur, aut post verificationem expeditorum sibi commissam, ubi est *executor mixtus*.

Vel conceduntur in FORMA COMMISSORIA, ubi Papa gratiam per seipsum non facit, sed committit alii, ut eam faciat, addendo e. gr. si in Domino expedire judicaverit aut simile. Hic dein est *executor voluntarius*.² Notat vero Bonal tr. II. 94., hanc formam nunc rarissime adhiberi.

Ad quæ observandum, clausulam: *arbitrio et conscientia Ordinarii* etc. aliquando additam minime significare, Ordinarium esse executorem voluntarium et partem judicis assumere in executione Rescripti, sed esse meram *expressionem convenientiæ ac reverentiæ*, ut ex resol. S. C. C. 6. Dec. 1845 docet Bucceroni *Cas. consc.* I. n. 46.—Dispensationes *matrimoniales* a S. Sede

¹ Cfr. supra n. 3 seq.

² Ita Sanchez *de matr.* lib. viii. d. 28. n. 87 et 94; de Justis c. 6. n. 505 seq.; Reiffenst. in I. Decr. tit. 3. n. 257; Ball. Palm. *Op. mor.* vi. 1891; Matharan n. 433; Bucceroni *Cas. consc.* I. n. 46 etc.; S. C. Ep. et Reg. 7. Apr. 1769 ap. Bizzarri p. 38.

non nisi mediante executore concedi solent, et licet sint gratiæ factæ, effectum suum non sortiuntur, nisi per actum executionis seu "fulminationis."

b.—Executio Rescripti stricte ab eo ipso fieri debet, cui est commissæ. Unde Administrator Rescripta ad Episcopum directa exequi nequit, nisi facultatem S. Pœnit. aut S. Officii ad hoc obtinuerit.—Quoad *dispensationes matrimoniales* autem Leo XIII. per Decr. S. Off.¹ sequentia sanxit: 1. Dispensationes matr. omnes in posterum committendas esse vel *Oratorum Ordinario* vel *Ordinario loci*.—2. Appellatione *Ordinarii* venire Episcopos, Administratores seu Vicarios Apostolicos, Prælatos seu Præfectos habentes jurisdictionem cum territorio separato, eorumque Officiales seu Vicarios in Spiritualibus generales, et sede vacante Vicarium Capitularem vel legitimum Administratorem.—3. Vicarium Capitularem seu Administratorem eas quoque dispensationes Apostolicas exequi posse, quæ remissæ fuerint Episcopo aut Vicario ejus generali vel Officiali nondum executioni mandatas, sive hi illas exequi cœperint sive non. Et vicissim sede deinde provisa, posse Episcopum vel ejus Vicarium in Spiritualibus generalem seu Officiale exequi dispensationes quæ Vicario Capitulari exequendæ remissæ fuerant, seu hic illas exequi cœperit seu minus.—4. Dispensationes matrimoniales Ordinario Oratorum commissas, exequendas esse ab illo Ordinario, qui litteras testimoniales dedit, vel preces transmisit ad Sedem Apostolicam sive sit Ordinarius originis sive domicilii, sive utriusque sponsi sive alterutrius eorum; etiamsi sponsi quo tempore executioni danda erit dispensatio, relicto illius diœcesis domicilio, in aliam diœcesim discesserint non amplius reversuri, monito tamen, si id expedire judicaverit, Ordinario loci, in quo matrimonium contrahitur.—5. Ordinario prædicto fas est, si ita quoque expedire judicaverit, ad dispensationis executionem delegare alium Ordinarium, eum præsertim, in cujus diœcesi sponsi actû degunt.

NOTA. Si quidam Ordinarius executionem rescripti in casu matrimoniali inceptit, ejus successor non tenetur omnia ab initio susci-

¹ S. Off. 20 Febr. 1888 ap. *A. E. Rev.* vol. v. 138; *Act. S. Sed.* xx. 543; *Coll. Prop.* n. 1471; Feije ed. 4. n. 728.

pere, ac si antecessor nihil fecisset. Hoc Decreto prædicto Leonis XIII., non obstante Resp. S. Pœn. de 3. Apr. 1886 (n. 39), conforme esse, defendit Eppus Rosset n. 2646.—Porro executor potest Rescriptum exequi, etsi Pontifex interim moriatur; agitur enim de re, quæ præceptive ei commissæ, ergo gratia facta est.¹

c. In Rescriptis² plerumque est pars *narrativa*, in qua breviter repetitur objectum supplicæ vel totum vel ejus pars, cum causa, et pars *dispositiva*, in qua una cum gratia clausulæ pro ejus executione exponuntur.—Nota sequentia adagia: "Verba dispositiva magis quam narrativa sunt attendenda" et "Ex narrativis non valet argumentum." Pyrrh. Corr. Lib. iii. cap. i. v. *Et est.*

73.—I. Rescripta pro foro externo.

Quæ pro varietate impedimenti in parte *dispositiva Rescripti pro foro externo* occurrunt, hæc fere sunt:

a. Oratores (nisi Rescriptum veniat ex S. C. S. Officii) absolvuntur ad cautelam aut si e. gr. ob matrimonium contractum coram ministro hæretico excommunicationem incurrerunt, facultas eos antea absolvendi "per te vel delegatum specialiter deputandum" committitur Executori. Cfr. n. 46.

74.—b. Executor jubetur *de precum veritate investigare*, scil. de omnibus iis, quæ sunt in parte narrativa. Quodsi in petitione tacitum fuisset, quod de valore necessario exprimendum (subreptio) aut expressum, quod necessario reticendum erat (obreptio), Executor absque litteris sanatoriis "*Perinde valere*" (n. 68. Nota 1.) prævie obtentis dispensationem non posset exequi, cum preces veritate non niterentur. (Cfr. n. 13. a.)

Quando ergo in nomine vel cognomine Oratoris, in nomine Diœcesis etc. majoris momenti error occurrit aut impedimentum non fuit sincere expressum, litteræ sanatoriæ a S. Sede impetrari debent, nisi Episcopus habeat facultatem sanandi litteras Apostolicas et corrigendi nomina.³ Error tamen, qui nullo modo substantialis est, ut si nomen simplex (Anna) poneretur pro diminutivo (Annetta) aut unum nomen (Maria) pro duplici

¹ Ita Feije ed. 4. n. 731.

² Specimina recentiora dispens. matr. habes ap. *N. R. Th.* .xix. p. 261 seq. et ap. Gasparri vol. ii. p. 455.

³ Specimen habes ap. *Il Mon. eccl.* vol. ii. pars iii. p. 85.

(Marianna) exprimeretur aut si una littera tantum, quæ facile confusibilis est cum alia, ut *n* pro *u*, *o* pro *a*, *r* pro *v*, incorrecte scripta fuisset,—rescriptum non reddit subreptitium et nullum,¹ prout nec in casu, quo ex errore Ordinarii, nomine oratoris pro dispensatione supplicantis, erronee scribitur, oratricem pertinere ad eandem Diœcesin; ubi dein, post decr. S. C. S. Off. 20. Febr. 1888 (n. 72.) error deprehensus ab Ordinario simpliciter corrigendus est.² Quando demum causa finalis (cfr. n. 44) falso fuerit allegata, plerumque nova dispensatio est petenda, non *Perinde valere*.³—Nunc⁴ loco clausulæ: “si preces veritate niti repereris” apponitur: “si vera sint exposita.” Unde hæc inquisitio (secunda), si Executor ex prima ante confectionem litterarum supplicum instituta et etiam quoad interim occurrentia omnino certus esset, subreptionem et obreptionem nullo modo subsistere, prorsus omitti posset.⁵ Hoc casu excepto, investigatio hæc (“verificatio precum”) olim necessaria sub valore,⁶ etiam nunc est obligatoria,⁷ et “ejusmodi esse debet, ut iudex delegatus” (i. e. Executor) “quoad veritatem expositorum, conscientie suæ satisfactum esse sentiat.”⁸

NOTA. Sententiæ communiore et ratione styli Curie tutiori (cfr. *Act. S. Sed.* v. 27, vii. 429) supra expositæ opponitur alia probabilis plurium DD., secundum quam per errorem in nomine aut cognomine, imo etiam si loco consanguinitatis in supplica positæ

¹ *Il Mon. eccl.* vol. vii. p. ii. p. 35; Feije n. 698 seq.

² Ita S. Pœn. 6. Febr. 1895 ap. *Il Mon. eccl.* vol. ix. p. i. 10. et *Linz. qu. Schr.* 1895, p. 976.

³ Feije n. 729. (726).

⁴ Decr. de 28 Aug. 1885 ap. *A. E. Rev.* vol. v. p. 300 et *Zit. Disp.* p. 93.—Hoc decretum, ad quod in sequentibus pluries refertur, juxta *Analecta eccl.* 1895 pag. 373. a S. C. S. Off. editum est pro “litteris Apostolicis, in quibus a Dataria Apostolica conceduntur dispensationes matrimoniales:” at valet etiam pro S. Pœnit. in dispensationibus pro foro externo.

⁵ S. Pœn. 27 Apr. 1886 ad 3 ap. *N. R. Th.* xix. 141 et *A. E. Rev.* 1891 ii. 310.

⁶ Bened. XIV. const. *Ad Apostolicæ* 25 Febr. 1742 n. 1 et *Inst.* 87 n. 34.

⁷ *N. R. Th.* xix. 149.

⁸ S. Pœn. 1 Jul. 1859 ap. *N. R. Th.* xix. 154.

scriberetur affinitas (Matharan n. 436.) aut per similem errorem simpliciter curialem non vitiatur rescriptum, dummodo constet de identitate ejus, cui concessa est gratia, quia Summus Pontifex (et idem dic de concessione Episcopi) intendit dispensationem concedere *petenti* sive is sit Petrus sive Paulus, et super impedimento sibi *exposito*. (Sanchez VIII. d. 21. n. 37 seq.; De Justis I. cap. 4. n. 54, et cap. 6. n. 107; Feije n. 698; Matharan n. 406. et 436. Ob damnnum officialibus Curie secus inferendum excipit De Justis cap. 4. n. 56, casum, ubi dispensatio in forma pauperum petita fuit.) Unde si talis error detegitur ante celebrationem matrimonii, et tempus recurrendi deficit, illud valide contrahi poterit. Prudenter tamen res postea defertur ad Ordinarium pro correctione. (Feije l. c.; The New Parish Priest's Manual by Jos. Frassinetti, transl. by Wm. Hutch. London, 1893, p. 438.)

75.—c. Si impedimentum aut causa allegata in crimine, ut incestu (cfr. n. 222 iv.), adulterio, conjugicidio etc. fundatur, variæ pœnæ, etiam vi legum localium supponuntur incurse, quarum absolutio ob rei ad S. Sedem delationem, Superioribus inferioribus sublata censetur. Ideo delegato *pro hac vice* conceditur *facultas absolvendi a pœnis, censuris et reatibus* propter exposita contractis unacum obligatione *injungendi penitentiam congruam salutarem*. Absolutio hæc differt ab ea, quæ *ad effectum* et *ad cautelam* datur (n. 46. et 73. a.). Quoad hæc nota:

1. Absolutio hæc cum impositione pœnitentiæ non est sacramentalis, sed pro foro externo. Ideo dari potest etiam absenti. Ita absolutus dein in Confessione absolvi potest a quolibet confessario, quamvis alias peccatum fuerit ab Episcopo reservatum.

2. Pœnitentia imposita ab Oratoribus per se acceptari debet. Si vero eam postea non adimplent, peccant, at dispensationi datæ id non nocet.¹ An, si pœnitentia quidem acceptetur, sed cum animo, eam non implendi, dispensatio invalidetur, dubitatur: affirmat Scavini,² at probabile est, eam valere. Nam S. Pœn.³ respondit: “dummodo confessarius . . . Executor servet, quæ sibi in litteris præscribuntur, tunc datæ, vigore earundem litterarum, dispensationes validæ erunt, etiamsi con-

¹ S. Pœn. ap. Feije n. 742 (743).

² *Th. mor.* ed. 13, n. 825, 5 ad nota 2.

³ Ap. Feije n. 749 (750).

tingat pœnitentem nulliter et sacrilege confiteri." Ex quo concluditur, dispensationem valere, si Executor observat, quæ sibi sunt præscripta, ejusque valorem non pendere a dispositione dispensandi, sed ab observatione clausularum per Executorem.¹ Si pœnitentia ab Executore (ex inconsiderantia etc.) non imponitur, dispensatio non corrui. Excipiunt, si fuerit determinata;² sed neque hoc est certum, ut patet ex nota infra n. 82. Peccat tamen graviter Executor eam non imponens; attamen si dispensandus eam non acceptare putatur aut revera eam non acceptat, pro mutatione aut totali remissione ad S. Sedem recurrendum est, quæ, teste Planchard,³ eam quandoque, si gravia mala sunt timenda, ut matrimonium civiliter tantum contractum, integram remittit. Imo probabile est, hanc clausulam esse tantum monitionem de eo, quod jure communi sit agendum. Ideo, si periculum est in mora, Executor ipse eam mutare aut remittere poterit. Cfr. dicta n. 13.

NOTA. Absolutio datur in forma simplici, cum non amplius addatur: "in forma Ecclesiæ consueta" (cfr. Rit. Rom.), eaque dari potest etiam per alium.⁴ Porro nec juramentum ab Oratoribus amplius exigitur, quo asserere debuerunt, se incestum non commisisse sub spe facilius habendæ dispensationis.⁵ Quoad incestum et pœnitentiam cfr. Form. D. art. 6 et 7 (n. 226, 227) et infra n. 82. ad finem S. Pœn. 8 Apr. 1890.

76.—Præter pœnitentiam tum a S. Congr. de Prop. Fide tum a S. Pœnit., si dispensat pro foro externo,⁶ injungitur: *a.* Ut eleemosyna arbitrio Ordinarii taxanda a partibus erogetur. Eleemosyna hæc non necessario ante dispensationis fulminationem eroganda est.⁷ Si tanta est Oratorum paupertas, ut eleemosynam erogare non possint aut minimam tantum, ab Ordinario eis remitti poterit;⁸ imo⁹ injunctio eleemosynæ nec est de valore dispensationis et relinquatur prudenti judicio et

¹ Linz. Qu. Schr. 1890, p. 905. ² Lehm. ii. 819. 5. ³ N. 316.

⁴ Decr. 28 Aug. 1885 ad 5; A. E. Rev. 1891, ii. p. 301.

⁵ Decr. cit. ad 1.

⁶ Feije n. 610 (746).

⁷ S. Pœn. 11 Jun. 1859 ap. Planchard n. 249.

⁸ Planchard n. 250.

⁹ S. Pœn. 11 Nov. 1890; A. E. Rev. vol. v. 135 et S. Pœn. 10 Junii 1876 ap. Coll. Prop. n. 1493 et Act. S. Sed. xxvi. 514.

conscientiæ Ordinarii. *b.* Ut Oratores fidem sacramentalis confessionis exhibeant. Attamen si liqueat, unum vel alterum nolle confiteri, supplicari potest, ut hæc clausula omittatur.¹ Hodie clausula non amplius apponitur.²

Porro sequuntur clausulæ continentis quasi conditiones, sub quibus prædicta absolutio et dein dispensatio dari potest.

77.—*d.* "Quatenus contra ipsos causa super præmissis (scil. incestu etc.) in judicium (ecclesiasticum aut laicum) deducta fuerit, parito judicato" i. e. requiritur, ut sententiæ judicis paruerint, et hoc quidem juxta Rosset n. 2693 de valore actus. Nec permittenda est ulla promissio parendi.

e. "Quodsi ex dispensatione eis concedenda scandalum non sit oriturum" (cfr. n. 9).

f. "Remoto, quatenus adsit, scandalo, præsertim per separationem tempore tibi bene viso, si fieri potest." Ita post Decr. de 28. Aug. 1885 ad 3.—Unde ad removendum scandalum et occasionem peccati etiam nunc præferenda quidem est physica separatio Oratorum, at permittuntur alii quoque modi, qui prudenti judicio Ordinarii sufficiunt ad illud removendum. "Si (Ordinarius) aliquo in casu scandali reparationem omiserit, *sileat* et in posterum cautius se gerat." (Nota *sileat*; ergo valet dispensatio. Ita Planchard [*N. R. Th.* xxi. 511]; *II Monit. Eccl.* vol. ix. pars ii. pag. 17 et De Becker p. 326. Nota 1., quibus tamen contradicunt Feije ed. 4. n. 742. et Rosset n. 2680).

Prius clausula erat: "dummodo in separatione ermanse- rint."³

NOTA. Veniæ petitio et duplex confessio nunc amplius non præscribuntur.⁴

g. "Dummodo mulier propter hoc rapta non fuerit." De qua clausula cfr. n. 13 et art. 10 Form. I.

h. "Ne quid muneris aut præmii exigere aut oblatum recipere præsumperis." Olim hæc gravis prohibitio remune-

¹ Zit. Disp. p. 84.

² Feije n. 746 (747).

³ S. Pœn. 27 Apr. 1886 ad 5 et 12 Apr. 1889 ap. Coll. Prop. n. 1498 et A. E. Rev. 1890 i. p. 61; Decr. 28 Aug. 1885. ad 3; Act. S. Sed. xxvi. 309.

⁴ Decr. 28. Aug. 1885. n. 1; N. R. Th. xvii. 518; Coll. Prop. n. 1496. Nota.

rationis ante executionem dispensationis acceptæ conjuncta fuit cum excommunicatione pro Vicario Generali, cum suspensione ab exercitio jurisdictionis et pontificalium et perceptione fructuum mensæ pro Episcopo—necnon cum invaliditate dispensationis. Cfr. Decr. de 28. Aug. 1885 ad 2.

NOTA. “Nihil percipi potest tam ab Episcopo quam ab Officialibus, præter congruam summam in mercedem laboris quem Notarius seu Cancellarius subit in exequendis dispensationibus, nisi speciale indultum ipsi tributum fuerit.” Ita S. Pœn. 26 Apr. 1861.¹ Episcopum et Vicarium Generalem, qua Executores nec vi consuetudinis aliquid posse percipere, pluries decidit S. C. C., præsertim in una Granaten. 22 Junii 1871 et 28 Jan. 1882.² In hac tamen prohibitione non comprehenditur informatio ex testibus, documentis etc. capta ad preces efformandas pro *dispensatione obtinenda*. In hac informatione præcedenter ad dispensationem impetrandam instituta Vicarius Gen. potest aliquid percipere juxta taxam ab Episcopo statutam. S. C. C. 18 Apr. 1885.³ (Confer infra n. 172.)

i. A S. Pœn. additur: “Dummodo super petita ad Apost. Datariam recursus non sit factus.” (Cfr. n. 2. II.)

j. Si in forma pauperum et pro pauperibus dispensatio petitur: “Dummodo ipsi pauperes et miserabiles existant.” Si paupertas falso allegata fuit, dispensatio quidem illicita, at non invalida est.⁴ Excipiunt aliqui casum, quo dispensatio *pro foro externo* a S. Pœnitentia fuit impetrata, eo quod, paupertate falso allegata, hoc Tribunal aliam dispensationem aut sanationem concedere vel a S. Pontifice impetrare solet.⁵ Alii tamen putant, hoc fieri tantum ad tranquillandas conscientias et ad validitatem matrimoniorum in tuto ponendam, prout id fit in aliis quibusdam casibus, ideoque tenent, talem dispensationem valere. S. C. C. 28 Jun. 1873 dubium, tertio propositum, indecisum reliquit, respondens: “nihil esse innovandum” i. e. ut Rosset n. 2691 cum Santi tenet, praxin S.

¹ N. R. Th. xviii. p. 411. Cfr. indultum Archieppi Cameracen. ap. Mühlbauer: *Thes. Resol. S. C. C.* vol. v. p. 569.

² N. R. Th. l. c. p. 408; *Coll. Prop.* n. 1510.

³ N. R. Th. l. c. p. 602; cfr. Gasparri n. 400, 424.

⁴ S. Alph. Ho. ap. tr. 18, n. 87.

⁵ Hæc sententia probabilior esse videtur.

Pœnit. supra indicatam esse observandam, ideo in casibus singularibus pro remedio recurrendum. Interim vero matrimonio contracto standum est pro valore actus. Semper etiam Dataria, quam S. Pœnit. in hoc casu supplet, jura servanda sunt.¹ Hisce clausulis verificatis tandem procedi potest ad absolutionem (sub **c.** vel **a.**), dispensationis “fulminationem” et prolis legitimationem.

78.—Ex prædictis Ordinarius² verificationem precum (sub **b.**) et clausularum (sub **d. e. f. g. i. j.**) et si vult, etiam absolutionem sub **c.** subdelegare potest Parocho, idque per mandatum speciale et expositis articulis investigationis.³ Parochus subdelegatus non a partibus ipsis, sed aliunde scil. ex libris parochialibus, testibus probatis, fama publica certitudinem de articulis acquirere conabitur. Si quid veritati non consonum compererit, referet Ordinario, ut aut desistendum a dispensatione decernat aut pro *Perinde valere* recurrat. Omnibus veris repertis, ad Ordinarium relationem faciet, qui demum in Decreto scripto fulminationis, in quo mentio fit auctoritatis Apostolicæ et verificationis prædictæ, absolutionem (si Parochus ex subdelegatione absolvit, hujus fit mentio), dispensationem et legitimationem exprimit.⁴ Ex his de valore est *expressio* dispensationis et legitimationis: “non enim sufficit *velle*, nisi exprimat ore”; sufficit vero dicere: *dispensamus, legitimamus*.⁵—Non est per se de valore, ut Decretum scripto fiat, nec ut addatur: “ex auctoritate Apostolica”⁶ nec ut exprimantur singuli verificationis actus.⁷—Perperam, quamvis probabilius valide, ageretur, si tantum diceretur, partibus licere Matrimonium contrahere.⁸

¹ Cfr. etiam Gasparri n. 325; *Act. S. Sed.* vii, 423 seq.; Feije ed. 4. n. 696; Marc n. 2052. qu. 4.

² S. Pœn. 27 Apr. 1886 ad 2 ap. *A. E. Rev.* 1891, ii. p. 310.

³ Formula habetur ap. Joder p. 83 et Planchard n. 284; Benger *Pastoraltheol.* iii. p. 959.

⁴ Formulæ habentur ap. Monacelli i. tit. viii.; Reiffenst. App. n. 365; Barbosa: *Formularium Episcopale*; Heiss p. 407; Gasparri vol. ii. p. 466.

⁵ Pyrrh. Corr. lib. i. cap. iv.; *Coll. Prop.* n. 1496.

⁶ *Coll. Prop.* n. 1486, 1483.

⁷ *Coll. Prop.* n. 1487.

⁸ Gasparri n. 396 seq.; *Zit. Disp.* p. 103.

NOTA.—1. Juxta Bucceroni¹ Delegatus ad dispensationem Datarie exequendam “debet declarare coram partibus et testibus, tolli impedimentum matrimonii, et jubere ut attestatio hujus dispensationis scribatur in registris Dioceseos,—et debet transmittere Rescriptum Datarie ad Parochum alterutrius partis cum licentia, ut matrimonio assistere possit.”—Si partes absentes sunt, ex predictis sufficit, eis officialiter (per parochum) dispensationis executionem intimare.—2. Parochus dispensationem ab impedimento obtentam in proclamationibus publicare, prout etiam dispensationem ab una vel altera proclamatione publici juris facere debet monendo, ut aliquod impedimentum scientes illud quam primum manifestent.—Matrimonio contracto dispensationes omnes in Libro Matr. adnotandæ et instrumenta eas respicientia in Archivo probe servanda sunt.—3. Quia quandoque ad omnia quæ pro dispensationibus requiruntur, elucidanda, pluries scribendum et rescribendum est, petitio tempestive transmitti debet. Alia cfr. infra n. 89. Nota.

79.—II. Rescripta pro foro interno.²

Dispensatio pro foro interno a S. Pœnitentiaria committitur litteris sigillatis, in involucri directionis contentis, *ordinarie*: *Discreto viro Confessori ex approbatis ab Ordinario* aut (si *electus* fuerit quidam confessarius) *Discreto viro N. Confessario* in confessione exequenda. Ideo Confessarius debet esse approbatus, ita ut partes apud eum confiteri possint, et specialiter ad hoc eligi ab Oratore vel Oratoribus.

Si tamen confessarius ex litteris traditis et apertis videat se aliquo ex requisitis carere aut si postea nolit aut non possit electionem acceptare, aut pœnitens ipse eo quod confessarius quidam nimis strictus esse videtur, alium velit adire, etsi confessarius nominatim fuit delegatus, non opus est novarum litterarum petitione, sed primæ, licet apertæ, tradi possunt alteri confessario exequendæ. (Feije ed. 4. n. 748; Ben. XIV. *Inst.* 87. n. 33; Rosset n. 2650.)

NOTA. Dixi *ordinarie*; nam 1. si inscriberentur (quod nunc raro fit): “Magistro in theologia vel Decretorum Doctori” etc. talis i. e. laureatus vi auctoritatis apostolicæ sive in Universitate catholica sive per indultum aut privilegiatus quoad hoc est eligendus aut

¹ *Inst. Th. mor. de matr.* n. 119.

² Specimen vide ap. Gasparri vol. ii. p. 461.

recurrendum.¹ Hoc tamen præcaveri potest in supplica. 2. S. Pœn. aliquando, præsertim si in supplica aversio partium a Sacramento Pœnitentiæ exprimitur, in Rescripto omittit clausulam: “audita prius confessione”—“in actu Sacramentalis Confessionis tantum” etc. Hoc in casu verificatio et fulminatio etiam extra confessionem valet.²

Confessarius, litteris acceptis, Oratorem aut Oratores, tempore prius determinato, expectat et quidem in confessionali, si litteræ, prout ordinariæ præscribitur, in confessione exequendæ sunt; Clausulas vero antea bene perpendat. Proinde:

80.—a. Opportune monito pœnitente de veritate sincere dicenda confessarius *inquirere debet* (nisi jam aliunde rei veritatem certo cognoverit) ex pœnitente solo (non ex testibus), an vera sint in litteris exposita: res ipsa, circumstantiæ, causa, an impedimentum sit occultum juxta dicta n. 23, an non obstat aliud impedimentum sive publicum sive occultum (an ejus, pro quo alibi dispensatio fuit obtenta, mentio sit facta in litteris S. Pœn.) etc. Obreptione vel subreptione quoad aliquid essentiali existente, absque litteris sanatoriis prævie obtentis procedere nequit; item quando certus est de rei falsitate, licet pœnitens veritatem tueatur, nisi ex alterius confessione falsitatis certitudinem habeat.³

81.—b. Injungitur confessario prævia absolutio a censuris et reatu incestus (cfr. supra n. 75.) pro foro interno. Sufficit ea, quæ datur in absoluteione sacramentali (n. 47.).

Insuper pro subjecta materia adduntur clausulæ continentes quasi conditiones a pœnitente adimplendas pro hac absoluteione et pro dispensatione, scil.:

c. *Remota occasione peccandi*⁴—physice aut, si necessaria est, eam convertendo in remotam. Si pœnitens occasionem peccati e. gr. sororem sponsæ in impedimento affinitatis ex copula illicita, nolit, cum possit, remove, aut si non possit, nolit per media opportuna præcavere lapsui, non potest confessarius dispensare, sed pro casu qualitate recurrere debet, ut discat, quid sibi faciendum sit. At vero cum hæc clausula de juris dispo-

¹ *Zit. Disp.* p. 85; Ben. xiv. *Inst.* 87 n. 432.

² Gasparri n. 401.

³ Bened. xiv. *Inst.* 87, n. 34.

⁴ Cfr. *Pag. Pœn.* n. xi et xiii.